

Európai Digitális Identitás, a biztonságosabb és ellenőrizhető személyi adattér

Az adat hatalom, éppen ezért az uniós polgárok digitális identitásának megteremtése mérföldkő Európa digitális évtizedében.

A személyek digitális szuverenitása azt jelenti, hogy az adat kibocsátója, vagyis az egyén, saját ellenőrzése alatt tudja tartani azt, hogy ki férhet hozzá, és milyen céllal használhatja a személyéhez kötődő digitális információt. A digitális korra felkészült Európában a digitális identitás lehetővé teszi a közszolgáltatások és különböző piaci szolgáltatások online igénybevételét, a technológia által hozzáférhetőbb és erőforrás-hatékony rendszer kidolgozásával egyszerűbbé és biztonságosabbá válik az ügyintézés. Egyszerűbb azért, mert csak egy azonosítási rendszeren keresztül szükséges a személyes adatok harmonizációja, biztonságosabb, mert egy adattároló platform ellenőrzése és védelme hatékonyabb, így szűkebb teret enged az online visszaéléseknek. Lássuk, hogy teljesít Magyarország és Olaszország az állampolgárok digitális identitásának létrehozásában, valamint melyek az Európai Unió fő irányelvei.

Az egységes európai digitális identitás rendszere lehetővé teszi, hogy az adat kibocsátója, az állampolgár, ellenőrzése alatt tarthassa az általa létrehozott információt, vagyis pontosan tudni fogja, hogy ki és milyen céllal tárolja adatait, így nem lesz szükség számtalan regisztrációs folyamaton átesni és megannyi digitális személyazonosításra szolgáló platform számára kiszolgáltatni az adatokat. Lehetővé válik a banki ügyintézés, de akár az autóbérlés is egyazon digitális identitáson keresztül (Ursula von der Leyen, State of the Union Speech, 2020¹). Az Európai Bizottság kezdeményezése persze nem haladja meg korát, hiszen elég csak a Google, a Facebook vagy az AppleID integrált személyazonosító rendszereire gondolni, ami bizonyítja, hogy jelenleg piaci szereplőknek adunk hozzáférést a banki tranzakcióktól kezdve valamennyi digitális lábnyomunkhoz. Persze a piaci szolgáltatókat kötik az egyre szigorodó nemzetközi szabályok a személyes adataink kezelésében, azonban a minél biztonságosabb és szélesebb körű adatvédelem szempontjából az egységes

¹ European Commission: *2021 State of the Union Address by President Von der Leyen* (2021. szeptember 15.).

digitális identitás bevezetése nagy lépés a tagállamok számára állampolgáraik védelme terén. Ezt bizonyítja az Eurobarometer 2020 márciusában bemutatott felmérése² is, amely kimutatja, hogy az unió polgárainak 72%-a szeretné tudni, hogy a közösségimédia-alkalmazások használatakor mire használják adataikat, 63% pedig valamennyi online szolgáltatás igénybevételekor használható, egységes biztonságos digitális személyazonosítás mellett teszi le a voksát. Olaszország a felmérés alapján Magyarországhoz képest kevésbé elzárkózó a digitális adatok megosztásának kérdésében, azonban a magyarok 69%-a, az olaszok 66%-a gondolja úgy – meghaladva az uniós átlagot –, hogy hasznos lenne az egységes digitális identitás bevezetése.

Korábban a közös jogalap hiánya megakadályozta a tagállamokat abban, hogy elismerjék és elfogadják a más tagállamokban kibocsátott elektronikus azonosítási rendszereket. A nemzeti rendszerek határokon átnyúló elégtelen interoperabilitása megnehezítette, hogy a polgárok és a vállalkozások teljes mértékben kihasználják a digitális EU előnyeit. Ennek feloldására 2014-ben életbe lépett az elektronikus azonosításról, hitelesítésről és bizalmi szolgáltatásokról (eIDAS³) szóló rendelet, amely biztosítja a jogalapot a határokon átnyúló elektronikus azonosításhoz, hitelesítéshez és webhelytanúsításhoz az EU-n belül. Jelenleg 14 tagállamban az EU lakosságának csak 60%-a tudja használni határon átnyúló nemzeti eID-jét, és még ennél is kevesebb, a közszolgáltatók csupán 14%-a engedélyezi a határokon átnyúló elektronikus azonosítást. Ennek megváltoztatására a Bizottság Digitális Iránytű 2030-ban nem kisebb célt tűzött ki, mint hogy az állampolgárok 80%-a éljen digitális identitásával, és hogy valamennyi alap-közszolgáltatás elérhető legyen online bárhol.

Az idén júniusban bemutatott, a digitális identitásról szóló új rendeletjavaslat⁴ (e-ID) az eIDAS hiányosságait orvosolja a keret hatékonyságának javításával és a magánszektorra történő kiterjesztésével.

A tagállamok európai digitális iratokat kínálnak a polgároknak és a vállalkozásoknak, amelyek képesek lesznek összekapcsolni nemzeti digitális identitásuk különböző aspektusait. Ezeket a szolgáltatásokat a hatóságok vagy a hatósági tanúsítvánnyal a magánszektor nyújthatja úgy, hogy a fogyasztóknak lehetőséget kell biztosítani arra is, hogy online hozzáférjenek a szolgáltatásokhoz anélkül, hogy privát platformokat kellene használniuk, vagy szükségtelenül

² European Commission: *Attitudes towards the Impact of Digitalisation on Daily Lives*. (2020).

³ eIDAS Regulation. Lásd: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/eidas-regulation>

⁴ Pató Viktória Lilla: *Európai Digitális Identitás, a biztonságosabb és ellenőrizhető személyi adattér*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. október 4.

megosztanák személyes adataikat. A Bizottság ajánlást⁵ is csatolt a javaslatához a gyorsabb cselekvés érdekében, és ameddig a Tanács és a Parlament köröztetik azt, egyeztetést kezdeményez a tagállamokkal, hogy 2022 szeptemberére hozzanak létre egy közös eszközrendszert az egységes uniós identitásra való felkészülésre. A Digitális Európa Program keretein belül a Bizottság a nemzeti digitális személyazonosítási rendszerek fejlesztését is támogatni fogja, ahogy a közzsféra digitális fejlesztésének célkitűzése is megjelenik az RRF-ben.⁶

Az e-azonosítás Magyarországon az e-közigazgatási rendszerek igénybevételéhez szükséges elektronikus azonosítás/hitelesítés funkciókat látja el azzal a hosszú távú céllal, hogy ez a funkció minden olyan EU-tagországban is használható legyen, ahol a határon átnyúló elektronikus szolgáltatások rendszerét megvalósítják, illetve létrejön a kölcsönös együttműködési megállapodás. A magyar okosokmány hátránya, hogy a szolgáltatóknak tanúsítvánnyal rendelkező kártyaolvasó eszközzel kell rendelkezniük. Az otthoni használat esetében az állampolgárnak a számítógép mellett szüksége van megfelelő kontaktmentes kártyaolvasóra is akkor, ha távolról, hálózati szolgáltatások felhasználásával kíván kapcsolódni a közigazgatási rendszerekhez. A kártyaolvasó a teljes körű azonosításhoz szükséges, viszont Magyarországon az ügyfélkapu rendszerén keresztül bizonyos egyszerűbb azonosítási tranzakciók (hitelesítés) is elvégezhetők.

Az olasz Digitális Ügynökség⁷ legfrissebb híre szerint, 2021. október 1-jétől olyan egységes szolgáltatást vezettek be, amellyel az ország fel tud készülni az uniós digitális identitáshoz való csatlakozáshoz, összevonva a különböző online közigazgatási azonosítási rendszereket. Az októbertől hatályos változást a 2020. évi 120-as törvény vezette be, amely a SPID, a CIE (e-személyi) és a CNS (TAJ) rendszereken keresztül tesz elérhetővé valamennyi digitális közszolgáltatást az intézmények eltérő azonosító felületei helyett. A törvény rendelkezései alól kivételt képeznek az ötezer lakosnál kisebb települések, ami összességében racionális döntés, azonban felveti a kérdést, hogy a jövőben a digitális identitás valójában minden uniós polgár számára elérhető lesz-e.

A kontinensen a digitális identitás körüli vita többrétű; a társadalmi befogadást szem előtt kell tartani, azonban ennek gyakorlati kérdései még tisztázatlanok: az eltérő infrastrukturális felkészültségű települések és a különböző

⁵ European Commission: *A Trusted and Secure European e-ID – Recommendation* (2021. május 28.).

⁶ The Recovery and Resilience Facility. Lásd: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en

⁷ AGID: *Servizi pubblici online: si accede con SPID e CIE*. (2021. október 1.).

szociokulturális háttérű társadalmi rétegek digitális lemaradása erősödhet. Továbbá az adatok mint a digitális korban egyre fontosabb vagyron tárolása és védelme körül is kialakulnak eltérő nézetek, nem egységes a támogatottsága az európai adatfelhőknek, és a digitális szuverenitás keretei sem tisztázottak. Másrészt vizsgálva az a kérdés is felmerül, hogy van-e valóban uniós identitása az Európai Unió polgárainak, az uniós digitális azonosításnak van-e identitásformáló szerepe. Abban azonban többnyire megegyeznek a politikusok, hogy a versenyszféra szabályozásán túl ki kell alakítani olyan digitálisan felkészült közigazgatást, amely az állampolgárokat a digitális térben is védi, ha mástól nem, hát saját maguktól.

2021. október 4.

Felhasznált irodalom

- AGID: Servizi pubblici online: si accede con SPID e CIE (2021. október 1.). Online: [www.agid.gov.it/it/agenzia/stampa-e-comunicazione/notizie/2021/10/01/servizi-pubblici-online-si-accede-spid-cie\(agid.gov.it\)](http://www.agid.gov.it/it/agenzia/stampa-e-comunicazione/notizie/2021/10/01/servizi-pubblici-online-si-accede-spid-cie(agid.gov.it))
- European Commission: *Attitudes towards the Impact of Digitalisation on Daily Lives*. (2020). Online: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2228>
- European Commission: A Trusted and Secure European e-ID – Recommendation. (2021. május 28.). Online: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/trusted-and-secure-european-e-id-recommendation>
- European Commission: *2021 State of the Union Address by President Von der Leyen* (2021. szeptember 15.). Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPE-ECH_21_4701
- Pató Viktória Lilla: *Európai Digitális Identitás, a biztonságosabb és ellenőrizhető személyi adat-tér*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. október 4. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/10/04/europai-digitalis-identitas-a-biztonsagosabb-es-ellenorizheto-szemelyi-adatter>